

Geride Kalan 65 Yıl

SEZAİ ONARAL

Maliye Bakanlığı E. Baş Hesap Uzmanı
İstanbul YMM Odası Başkanı

Bugün 65'inci yılını kutladığımız Hesap Uzmanları Kurulu sadece kuruluş Yasasında belirtilen vergi denetim görevini yapan bir kuruluş değil, aynı zamanda kamu maliyesinde ve özel sektörde de etkili ve yetkili görevler üstlenen bir kuruluştur. 1945 yılında 4709 sayılı Yasa ile kurulan ve Yasa'nın tanımladığı görevleri çok aşan bir kuruluş söz konusudur.

Türkiye'de 1950 yılında gerçekleştirilen vergi reformunun temelinde yaklaşık geçmişten gelen on yıllık bir çalışma vardır. Yeni düzenlemelerin alt yapısında ihtiyaç duyulan vergi denetiminin sağlanması için reformlardan çok önce Hesap Uzmanları Kurulu'nun temelleri atılmıştır.

Hesap Uzmanları Kurulu'nun doğuşu mali sistemde köklü değişikliklerin yapıldığı, çağdaş ve modern bir vergi reformunun gerçekleştiği dönemle çakışır. Hazırlıkları yapılan ve hemen uygulamaya konulacak olan yeni vergi sisteminin ihtiyaç duyacağı nitelikli denetim elemanlarının yetiştirilmesi işine de öncelikle girilmiştir. Her şeyden evvel Hesap Uzmanları Kurulu o dönemde gerekli olan bir ihtiyaçtan doğmuş ve kendisinden beklenen görevleri hiçbir tereddüt ve duraksamaya yer bırakmayacak şekilde yerine getirmiştir.

1950'li yıllarda yeni vergi yasalarının yürürlüğe girmesi ile Hesap Uzmanları Kurulu büyük önem kazanmaya başlamıştır. Yeni sistemin başarısı için büyük bir şevk ve heyecanla çalışmaya koyulmuşlardır. Sadece cezalandırıcı değil, eğitici ve öğretici bir yaklaşımla yeni vergi sistemi benimsetilmeye çalışılmıştır. Üstlenilen görevler ehliyetle, dürüstçe ve tarafsız bir şekilde yerine getirilmiştir. Türkiye'nin dört bir tarafına vergi denetimi ve eğitim vermek için gidilmiştir. Mükellefler ve muhasebeciler vergi hukuku ve muhasebe alanında eğitilmişlerdir. Anadolu yeni vergi sistemini kolaylıkla benimsemiş, Hesap Uzmanları görevlerini üstün bir gayretle yapmışlardır. Hesap Uzmanları, güvenilir ve tarafsız davranan kişiler olarak toplumda ilgi görmüş-

tür. 1950'li yıllarda başlayan yeni reform sürecini Hesap Uzmanları taşıyıp götürdüler. Reforma sahip çıktılar. Bu bizim işimiz denildi ve kabul ettirildi.

Hesap Uzmanı deyip de eğitimden söz etmemek olmaz. Hesap Uzmanlarının bugün iktisap ettikleri üstün konuma gelmelerinde, Kurula girişten başlayarak görmüş oldukları üstün nitelikli eğitimin payının büyük olduğuna şüphe yoktur. Verilen eğitimin derecesi bu yazının konusunu aşar. Yalnız bir nokta üzerinde durmakta yarar var.

Hesap Uzmanlarının görev alanı bütün yurt sathıdır. Yılın belli bölümlerinde görev, merkezlerin dışında yapılır. Bu görevlendirmenin adı turnedir. Turne, hem Hesap Uzmanının hem de vergi ödeyicisinin eğitimi yönünden en yararlı görev şeklidir. Karşılıklı olarak kurulan iletişim her durumda yararlı ve eğitici olmaktadır. Hesap Uzmanı'nın dürüstlüğünü ve bilgi düzeyini yakından gören vergi ödeyicisi, ona hem hayran kalmakta hem de devlete güveni artmaktadır. 1950'li yılların başında yapılan turnelerde ilk defa Hesap Uzmanı olgusu ile karşılaşan vergi ödeyicisi, bu kuruluşa giderek artan bir hızla saygı duymaya başlamıştır. 1950'li yıllarda yapılan turnelerde sağlanmış olan prestij ve saygı, ondan sonraki birikimin nüvesini oluşturmuştur. Yeni gelen her nesil buna olumlu katkıda bulunarak kurulu bugünkü düzeyine ulaştırmada rol üstlenmiştir.

Kurulun bugün ulaştığı düzey, senelerce gösterilen gayret ve verilen zahmetin ürünüdür. Bugüne gelince birçok üstat ve meslektaşlarımızın gayretleri yadsınamaz. Her Kurul üyesi geçmişte ve günümüzde oluşuma bir şeyler katmıştır. Kurulun varlığının yüceltilmesi bir sanatkâr titizliği ile gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmalarda kişisel art niyetler olmadığı için iyi niyetli gayretler daima semeresini vermiştir. Herkesin yapıya koymuş olduğu tuğlalar seneler sonra koca bir esere dönüşmüştür.

Hesap Uzmanları görevleri sırasında yeni müesseselerin oluşumuna da önyak olmuşlar ve bu konuda literatüre "Danışma Komisyonu" gibi sağlam bir ku-

ruluşu kazandırmışlardır. Kurulun Türk vergicilik tarihine kazandırmış olduğu Danışma Komisyonu'ndan söz etmemek olmaz.

Vergi uygulaması ile ilgili bilgilerin belli yerlerde toplanarak bunun toplumla paylaşılmasının sağlandığı yerin adı "Danışma Komisyonu"dur. Dağınık vaziyetteki bir çok konu ve cevap bekleyen sorular burada cevaplanmakta ve kurumsallaştırılmaktadır.

Vergi hukukunun kaynakları denilince aklımız ana-yasa, yasalar, kanun hükmünde kararnameler, yönetmelikler vb. gelmektedir. Bu kaynaklar konusunda hiç duraksama yoktur. Bunlara karşılık az bilinen fakat uygulamacılar için değer taşıyan bir kaynak daha vardır ki o da Hesap Uzmanları Kurulu Danışma Komisyonu kararlarıdır.

Danışma Komisyonu'nun vermiş olduğu kararların birçok özellikleri vardır. Bu kararlarda vergiciliği, bilimselliği, uygulamayı, pratik ve akla ve mantığa uygun çözümleri daima bulabiliriz. O ana kadar halledilmemiş konularda yol ve yordam göstericisidirler. Yüksek yargı kararlarında ilmi görüş olarak, parantez içinde yerlerini alırlar. Vergi hukukunda örnek olaylar kategorisinde onlardan daha iyi tartışılmış ve analiz edilmiş bir kaynağa rastlanamaz.

Komisyonunda hazırlık ve tartışma sürecinde iki tür hesap uzmanı görev alır. Genç kuşaklar için komisyonda görev almak onurlu bir hizmettir. Bu çalışma hem kişisel gelişim ve hem de üstatlarla yakın ilişkide bulunmak için fırsat sağlar. Toplantılar, tartışmalar, alınan kararlar çözüme giden yolun kilometre taşlarını oluştururlar. Sol koltuğunun altında dosyalar, sağ elinde sabit kurşun kalemle koridorlarda Nusret Kesler üstadımızın görünmesi, komisyon toplantısı olduğunun işareti sayılırdı. Nur içinde yatsın.

Şunun da eklenmesinde yarar görüyorum. Bir konunun komisyona gelmesi, dışarıdaki müşavirler arasında duyulur ve ne karar çıkacak diye bir heyecan başlardı. Kararın çıkmasından, yayınlanmasına kadar geçen süredeki çalışmalar, uygulamacılar tarafından sıkı takibe alınır. Kararlardan bir örneğinin erkenden ele geçirilebilmesi için iltimas bile istendiği olurdu.

Kişi ve kurumların vergi ödevlerini yasalara uygun olarak yerine getirip, getirmediğini denetlemek üzere kurulan Hesap Uzmanları Kurulu'nun bugüne kadar çalışması, disiplini ve verimliliği ile çizdiği tablo örnek olabilecek bir özellik arz etmektedir. Meslekle ilgili olarak yapılmış olan yayınlar, yasal düzenlemeler yeni kurulan birçok örgüte de örnek olmuştur.

Hesap Uzmanları Kurulu, Türkiye genelinde ilk plânlı çalışmayı başlatan, yürüten bir merkezi denetim birimidir. Her yıl ülke çapında yapılacak vergi denetimlerinin kapsam ve stratejisi belirlenir ve metne bağlanır. Bu metin alt alta isimlerin sıranmış olduğu bir listeler bütünü değildir. Geçmiş bir yıl içinde nelerin yapılmış olduğunu, içinde bulunduğumuz yılda nelerin plânlandığını, inceleme ve vergi istatistiklerinin dö-kümlerini, yapılmakta olan akademik çalışmaları gösteren ve teklifler içeren bir çalışmalar bütünüdür.

Ben ömrümün büyük bölümünü kurulumuzda geçirdim. Burada Kurulumuzla ilgili bazı konulara satır başları ile dokundum. Amacım sayısız özellikleri bağrında barındıran Kurulumuz hakkındaki hissiyatımı ifade etmekten ibarettir. Topluluğumuzu gelecek yıllarda da aynı heyecanla kucaklamak arzusuyla nice, nice mutlu yıllar diliyorum. Saygılar sunuyorum. Ebediyete göçen üstat ve meslektaşlarıma Tanrıdan rahmet diliyorum.